

Konsten i skolorna

Hans Lundén

Jag läste med stort intresse Stewe Clae-sons artikel om bibliotekens öden på folkhögskolorna. Hade själv en ganska lång tid några hundralappar i månaden för ett arbete som bibliotekarie på Grips-holms folkhögskola. Böckerna flyttades 3-4 gånger mellan olika lokaler, Hans Granlids donation låg nerpackad i årtal med motiveringen av dåvarande rektor att folkhögskoleeleverna inte begrep sig på de böckerna. Böckerna packades upp och var till stor glädje för de kursdeltagare som läste konst och litteratur.

Artikelförfattaren och Jenny Lind

När skolan till slut lämnade Mariefred ansåg rektor med viss rätt att det förnämliga biblioteket i Skärholmen kunde ersätta skolans. Men ett tillgängligt bibliotek i skolans lokaler kan ge bättre information i Nationalencyklopedin än Wikipedia och när vi i min grupp talade om Finland kunde jag genast visa Gallen Kallelas bilder i Kalevala.

Men visst – Skärholmens bibliotek var en glädje att besöka, inte minst för att två av mina tidigare kursdeltagare i Mariefred arbetade där.

Men det är inte bara biblioteken som försvinner i skolans värld.

Konsten i våra skolor är inte alltid bara undervisningens konst utan också den konst till förskönande och tankar som våra konstnärer smyckat många skolor med. För en tid sedan kunde man i en förortstidning i Stockholmstrakten läsa om en rektor vid en skola som blivit populär genom att låta eleverna måla över ett konstverk av Peter Tillberg. Ni vet, han som blev känd genom den närmaste ikoniska bilden ”Blir du lönsam lille vän”?

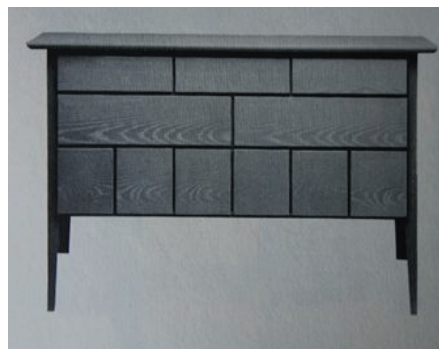
I tidningen *Mitt i Vallentuna* kunde man den 9 april (också ett datum att

minnas ett angrepp) läsa: ”Rosendals-skolan lät elever förstöra Peter Tillbergs målning.”

1977 gjordes Peter Tillbergs väggmålning ”Det rasande berget” till den då nybyggda Hammarbacksskolan. Nu har stora delar av verket rollats över med vit färg.

Rektorn får i tidningen frågan om han visste vem Peter Tillberg var och han svarar: Nej, jag har fått höra att skolan hade konst av honom. Vi strävar efter att ha en modern fin skola, som eleverna vill ha den.

Jag kommer att tänka på när min skolas chef lät kursdeltagarna ett år måla över Yngve Ekströms trärena möbler i gult och i gredelint så att färgen också smetade ner på textilierna. Det var elevtillvänt och populärt och nästa år kom nästa elevgrupp och undrade varför möblerna var förstörda.

Till skolans förnäma matsal med ekmöbler inköptes också den prisbelönta byrån Box, i massiv ek för en ganska stor summa. Den målades senare över under några veckor av skolans vaktmästare i trivsamt grått och försågs med hänklar och handtag i, typ, mässing så att den såg ut som i en lanthandel på artonhundratalet.

På LinkedIn beskriver sig rektorn vid Vallentunaskolan som positiv, engagerad och drivande ledare som skapar höga resultat.... möjliggöra medarbetares och verksamhetens utveckling genom sam-

verkan och modet att tänka nytt. ...för att lyckas måste vi gå åt samma håll. Tillsammans gör vi skillnad.

Ja, rektorn har verkligen visat modet att tänka nytt genom att ansvara för att ett konstverk förstörs. Modigt, men är det riktigt klokt? Och vad är skillnaden mellan att ha ett konstverk och inte ha?

Den övermålade målningen av Peter Tillberg i Vallentuna.

I maj skulle Mariefred-Åkers Konstförening bl.a. ha besökt Västertorps skola som på sina väggar har två förnämliga konstverk. Dels Otte Skölds stora mosaik, *Vindarnas saga* och Vera Nilssons fresk, *Sagan om solen och nordanvinden*.

Jag kom ihåg Otte Skölds målning från när jag väntade på mina pianolektioner och såg draken och texten om ”drakens dolska ro på guldet”. Det var spännande att som tioåring följa kampen. Nu blir resan inte av p.g.a. coronapandemin, men konstverken finns kvar.

Otte Skölds väggmosaik ”Vindarnas saga” i Västertorps skola

Västertorp var en förort från sent 40-tal där planerarna ville bygga ett nytt öppet samhälle präglat av konst och kultur. Förutom gatornas och parkernas skulpturer pryddes trappuppgångarna med konst av Olle Bonniér, Pierre Olofs-

Vera Nilssons fresk i Västertorps skola

son och andra modernister. Konsten åt folket! Men i dag kommer inte folket in i trappuppgångarna. Det krävs koder. Likadant är det i många andra offentliga miljöer där konstverk försvunnit bakom lyckta dörrar.

Jag tänker på Carl Wilhelmssons stora väggmålning i det gamla ärevördiga

Skiss till Carl Wilhelmssons väggmålning i posthuset på Vasagatan

postkontoret på Vasagatan i Stockholm som numera är en del av regeringskansliet och därmed utom synhåll för de flesta.

Eller Siri Derkerts entré till Svenska Institutet som låg vid Kungsträdgården. Hennes konstverk finns kvar men försvinner i den färggranna klädexpone-

ring som i dag görs på platsen.

Att skolor behöver moderniseras har jag förståelse för men att det görs på bekostnad av konst, konsthantverk och värdefull arkitektur är en annan sak. Hur sorgligt är det inte att se folkhögskolor som ersatt Carl Malmsten-möbler, Viola Gråsten-tyger, Kasthallmattor med svarta skinsoffor, gardiner med volanger och heltäckande mattor. Kanske ett ämne för en konsthistorisk uppsats?

På folkhögskolan ska allmän linje ge allmän medborgerlig bildning. Den skulle nog ha behövts i större utsträckning hos många skoledare och beslutsfattare i stället för pompösa floskler på LinkedIn.